

Predmet IT-98-32-A, Tužilac protiv Mitra Vasiljevića

Transkripcija i redaktura transkripta: Fond za humanitarno pravo, 15.decembar 2005.

Petak, 29. novembar 2002.

Izricanje presude Pretresnog veća

Otvorena sednica

Optuženi je pristupio Sudu

Početak u 10.01 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA HANT: Molim da najavite Predmet.

sekretar: *Predmet IT-98-32-T, Tužilac protiv Mitra Vasiljevića.*

SUDIJA HANT: Molim strane da se predstave.

TUŽILAC GRUM: Tužilac Dermot Grum (Dermot Groome), Frederik Osogo (Frederic Ossogo), Sabina Bauer (Sabine Bauer) i pomoćnik Dejvid Braf (David Bruff).

SUDIJA HANT: Hvala. Za optuženog?

ADVOKAT DOMAZET: Vladimir Domazet, glavni zastupnik Odbrane i gospodin Radomir Tanasković, sabranilac, za Mitra Vasiljevića.

SUDIJA HANT: Hvala. Gospodine Vasiljeviću, da li ste u stanju da čujete ovaj postupak na jeziku koji razumete ?

OPTUŽENI VASILJEVIĆ: Da, časni Sude.

SUDIJA HANT: Hvala. Izvolite, sedite. Pretresno veće II, danas zaseda da iznese presudu u suđenju protiv Mitra Vasiljevića. U svrhu ovog zasedanja, predlažem da, ukratko, rezimiram pitanja koja su pokrenuta u toku ovog suđenja, kao i nalaze i odluke Pretresnog veća u vezi sa tim pitanjima. Ja naglašavam da je ovo samo rezime koji ne predstavlja deo presude, koja je doneta. Jedina pravosnažna verzija nalaza i odluka Pretresnog veća, kao i razloga za takve odluke, biće izneta u pisanoj presudi, čiji će primerici da budu dostavljeni stranama u postupku i javnosti, nakon ove sednice. Ovo suđenje proisteklo je iz događaja koji su se desili 1992. godine u

Višegradu, gradu koji se nalazi na obali reke Drine, u opštini Višegrad, u jugoistočnoj Bosni i Hercegovini, blizu granice sa Republikom Srbijom. Pre oružanog sukoba, većina ljudi koji su živeli u toj opštini, bili su Muslimani i oni su bili u većini nad srpskom manjinom, u odnosu od skoro dva prema jedan. Etnička napetost razbuktala se posle višepartijskih izbora u novembru 1990. godine, kada je formirano opštinsko veće, a koje je skoro tačno odražavalo nacionalni sastav opštine. Pripadnici srpske i muslimanske nacionalne grupe su se naoružali i, početkom 1992. godine, počelo je nasilje među njima. Napadi na nesrpsko civilno stanovništvo uzeli su razne oblike, počevši sa preuzimanjem vlasti u gradu od strane Srba i sistematskom i rasprostranjenom zločinačkom kampanjom ubistava, silovanja i zlostavljanja nesrpskog stanovništva opštine, naročito Muslimana, što je, konačno, kulminiralo u jednu od najsveobuhvatnijih i najsurovijih kampanja etničkog čišćenja u bosanskom sukobu. Ubijeno je na stotine, uglavnom muškaraca Muslimana, žena, dece i starijih ljudi. Jedna od najnasilničkih paravojnih grupa koje su delovale u tom kraju, bila je grupa pod vodstvom Milana Lukića, ranijim stanovnikom Višegrada. Ova paravojna grupa ušla je u Višegrad i tamo počinila mnoge teške zločine, uz saučešće ili bar uz prećutnu saglasnost srpskih vlasti, koje su preuzele kontrolu nad tim područjem. Tokom ovog suđenja, raspravljalo se, uglavnom, o dva događaja koji su se desili u Višegradu, u mesecu junu 1992. godine. Prvi se desio 7. juna. Milan Lukić sa grupom drugih muškaraca odveo je sedmoricu bosanskih Muslimana na obalu reke Drine, gde su naterali muškarce, Muslimane, da se postroje na obali reke, licem prema reci. Bez obzira na preklinjanje Muslimana da im se poštede životi, na njih je pucano s leđa. Kada je izgledalo da je još neko živ, ova grupa je ponovo, izbliza, pucala na ljude koji su ležali u vodi. Petorica Muslimana su ubijeni, ali ostala dvojica su uspeli da se izvuku, pretvarajući se dok su ležali u vodi, da su mrtvi. Ovaj događaj se kod nas spominjao kao "incident na reci Drini". Drugi događaj desio se 14. juna 1992. godine. Oko 70 žena, dece i starijih ljudi, bosanskih Muslimana, naterani su da uđu u jednu kuću u ulici Pionirskoj, u delu višegradske opštine zvanom "Mahala". Jedna zapaljiva materija je prethodno bila prolivena u toj prostoriji, u kojoj su Muslimani kasnije zaključani. Kada je ova velika grupa ljudi naterana da uđe u tu kuću, kuća je zapaljena jednim zapaljivim sredstvom. Većina ljudi u toj grupi je poginula u tom požaru. Neki su uspeli da se spase pre požara, a drugi su uspeli da pobegnu tokom požara. Ovo se zove "incident u Pionirskoj ulici." Optuženi Mitar Vasiljević optužen je, zasebno, za svaki od ta dva događaja i to za niz zločina, uz navode da je delovao u dosluhu i u dogovoru sa Milanom Lukićem i drugima u izvršenju ubistava, što predstavlja i zločin protiv čovečnosti i prekršaj zakona i običaja ratovanja, za nečovečna dela kao zločin protiv čovečnosti i za nasilje nad životom i osobom, što predstavlja prekršaj zakona i običaja ratovanja. U vezi sa događajem u Pionirskoj ulici, optuženi je, takođe, optužen za istrebljenje u dosluhu sa Milanom Lukićem i drugima, što predstavlja zločin protiv čovečnosti. I konačno, u vezi sa oba incidenta, kumulativno uzev, optuženi je optužen za proganjanje na političkoj, rasnoj i verskoj osnovi kao zločin protiv čovečnosti, time što je učestvovao u ubistvima bosanskih

Muslimana i drugih nesrpskih civila, za uznemiravanje, terorisanje i psihološko zlostavljanje takvih civila, kao i za krađu i razaranje lične svojine takvih civila. Mitar Vasiljević bio je pripadnik srspe manjine u Višegradu. On je radio kao konobar u raznim ugostiteljskim objektima širom grada. Tužilaštvo je tvrdilo da je on, takođe, bio pripadnik ili je bio povezan sa srpskom paravojnom grupom koju je predvodio Milan Lukić. Tu vezu Tužilaštvo je predstavilo kao dokaz da je optuženi imao homicidalne namere, isto kao i ta paravojna grupa. Između te dvojice ljudi, postojala je bliska porodična veza. Više svedoka svedočilo je da su videli optuženog sa Milanom Lukićem i drugima u vreme kada su ti ljudi izvršili teške zločine. U skoro svakom slučaju, dokaz o učešću optuženog u aktivnostima te paravojne grupe pružio je samo jedan svedok, a izjava tog svedoka u prilog identifikacije optuženog bila je slaba. Pretresno veće zaključilo je da je jedina veza optuženog sa grupom Milana Lukića koja je dokazana, osim u pogledu dva događaja koji su bili predmet suđenja, bila ta što je on učestvovao u pretraživanju kuća Muslimana u selu Mušići i da je vrlo rado i spremno pružao informacije paravojnoj grupi o prebivalištu Muslimana u tom kraju. Pretresno veće se, na osnovu dokaza, uverilo da je on tu informaciju pružao grupi uz punu svest o tome da će ona kasnije da bude iskorišćena od strane te grupe za proganjanje Muslimana. U vezi sa prvim incidentom, optuženi je priznao da je bio prisutan u vreme streljanja muškaraca na obali reke Drine. On je tvrdio da je njegovo prisustvo tamo bilo slučajno i da on nije shvatao da će ti ljudi da budu ubijeni, sve dok se nisu približili obali reke, kada je pokušao da ubedi Milana Lukića da poštedi tim ljudima život. Pretresno veće se uverilo, na osnovu dokaza, da optuženi nije pokušao da ubedi Milana Lukića da im poštedi živote, da je svojevolejno krenuo sa Milanom Lukićem i njegovom grupom i sa tih sedam Muslimana do reke Drine i da je učestvovao, zajedno sa grupom, u zajedničkom zločinačkom poduhvatu da se pobije svih sedam muškaraca. Pošto su samo petorica od njih poginuli, presuđeno je da on snosi pojedinačnu krivičnu odgovornost za ubistvo tih pet muškaraca, što predstavlja i zločin protiv čovečnosti i prekršaj zakona i običaja ratovanja. Što se tiče dva čoveka koji su izbegli smrt tokom tog streljanja, Pretresno veće se uverilo da je pokušaj ubistva bio ozbiljan napad na ljudsko dostojanstvo ova dva muškarca i da im je to pričinilo nemevljivu mentalnu patnju. Optuženi, kako je odlučeno, snosi za to pojedinačnu krivičnu odgovornost za nečovečna dela, što predstavlja zločin protiv čovečnosti. Pretresno veće nije ubeđeno da navod o nasilju protiv života i osobe kao prekršaj zakona i običaja ratovanja, predstavlja prekršaj običajnog prava iz čega proizlazi pojedinačna krivična odgovornost, tako da je optuženi oslobođen ove optužbe. Što se tiče drugog incidenta, optuženi je priznao da je bio prisutan u Pionirskoj ulici tokom popodneva, 14. juna 1992. godine, ali je poricao da je na bilo koji način učestvovao u tom događaju u Pionirskoj ulici. Tužilaštvo je tvrdilo da je optuženi učestvovao u pljačkanju te grupe Muslimana kasnije tog popodneva, međutim, Pretresno veće nije ubeđeno da su svedočenja u prilog identifikacije optuženog dovoljno pouzdana da bi opravdala zaključak o prisutnosti optuženog u to vreme. Pretresno veće se uverilo da se taj događaj u kom su Muslimani naterani u

kuću koja je kasnije zapaljena, nije desio pre 21.30, uveče, tog dana. Optuženi je prihvatio da je ranije tog dana razgovarao sa jednom grupom ljudi tamo, ali on kaže da je nakon toga, a znatno pre nego što su Muslimani naterani u tu kuću, jahao neosedalnog konja kroz Višegrad. Kada se konj okliznuo, on je pao i konj je pao preko njega, slomivši mu nogu. Zatim je odveden u zdravstveni centar u Višegradu, pa u bolnicu u Užice, a taj put traje najmanje jedan sat. Drugim rečima, optuženi se oslanja na alibi. Bilo je dosta dokaza koji su izvedeni u vezi sa tim alibijem. Treba jasno da se razume da, kada se u sklopu dokaznog postupka pojavi alibi, optuženi ne snosi teret dokazivanja istog. Alibi znači samo to da optuženi poriče da je on bio tamo, gde Tužilaštvo navodi da je bio u vreme kada je izvršeno krivično delo. Kada pokušava da dokaže van svake razumne sumnje, da je optuženi bio u Pionirskoj ulici kada su Muslimani naterani da uđu u pomenutu kuću koja je zatim zapaljena, Tužilaštvo mora da eliminiše svaku razumnu mogućnost da je alibi, na koji se poziva optuženi, istinit. U ovom je slučaju, Tužilaštvo je moralo da eliminiše svaku razumnu mogućnost da je optuženi bio u bolnici u Užicu u 21.30, najranije moguće vreme kada je grupa Muslimana nateran da uđe u pomenutu kuću, odnosno, da je bio na putu ka toj bolnici. Pretresno veće ne prihvata veći deo dokaza koje je izveden u ime optuženog kako bi se podržao taj alibi. Bilo je, međutim, nekih ključnih dokaznih predmeta kao što je, na primer, knjiga evidencije prijema pacijenata u bolnicu u Užicu i istorija bolesti čoveka, po imenu "Mitar Vasiljević", koji je u tu bolnicu primljen 14. juna 1992. godine u 21.35. Tu evidenciju Tužilaštvo je podvrglo ekstenzivnoj i ponavljanoj forenzičkoj analizi, te se, na kraju, složilo da ista ne pokazuje znakove krivotvorenja. Tužilac je, stoga, morao da eliminiše svaku razumnu mogućnost da je optuženi čovek koji je pod imenom "Mitar Vasiljević" primljen u užičku bolnicu onog datuma i u ono vreme koje stoji zapisano u evidenciji bolnice. Doktor Moljević je bio lekar na ortopediji u užičkoj bolnici i član trijažnog tima na prijemnom odeljenju u predmetno vreme. Dobro je poznao optuženog i obavešten je da optuženi treba da stigne u bolnicu, jer mu je bio prijatelj. On se jasno sećao događaja toga dana iako se za datum i precizno vreme prijema u bolnicu oslanjao na evidenciju prijema pacijenata, čiju autentičnost Tužilaštvo nije moglo da ospori. Pretresno veće prihvata svedočenje doktora Moljevića da je optuženi stigao u užičku bolnicu do 21.35, na dan kada je došlo do pomenutog požara, što je potvrđeno evidencijom prijema pacijenata u bolnicu. Tužilac, dakle, nije uspeo da dokaže, van razumne sumnje, da je optuženi bio u Pionirskoj ulici u vreme kada su pomenuti Muslimani naterani da uđu u kuću i kada je ta kuća zapaljena. Ta činjenica daje posebno veliki stepen važnosti aktivnostima optuženog, u vreme kada priznaje da je bio u Pionirskoj ulici, ranije tog popodneva. Tužilac je tvrdio da je optuženi nastojao da ubedi grupu Muslimana u Pionirskoj ulici da ostanu na okupu, kako bi mogao da obavesti Milana Lukića o tome gde se oni nalaze, a da bi Milan Lukić tada počinio zločine koji su, zaista, kasnije i počinjeni, uključujući i pljačku. Pretresno veće se uverilo da je optuženi, zaista, nastojao da se pobrine da grupa ostane na okupu, jer je znao da će da im se dogodi neko zlo. To bi ga učinilo učesnikom u udruženom

zločinačkom poduhvatu, bez obzira na vrstu zločina za koji je on znao da će da im se desi, ili bi, u najmanju ruku, povlačilo njegovu individualnu krivičnu odgovornost kao lica koje je pomagalo i podržavalo izvršenje tog krivičnog dela. Tužilac, međutim, nije uspeo da dokaže, van razumne sumnje, koje je to zlo za koje je optuženi znao da će da se desi grupi Muslimana u Pionirskoj ulici. U skladu sa takvim okolnostima, Tužilaštvo nije uspeo da dokaže nijedno od tri krivična dela za koja se optuženi odvojeno tereti u odnosu na incident u Pionirskoj ulici: ubistvo i kao zločin protiv čovečnosti i kao kršenje zakona i običaja ratovanja i nečovečna dela, kao zločin protiv čovečnosti. Pretresno veće je, stoga, oslobodilo optuženog odgovornosti za te optužbe. Optužba za krivično delo protiv života i osobe nije se održala iz istih razloga iz kojih se nije održala u odnosu za incident na obali Drine. Dodatna optužba u odnosu na incident u Pionirskoj ulici, optužba za istrebljenje, nije se, takođe, održala, budući da tužilac nije uspeo da dokaže, van razumne sumnje, da je optuženi bio u Pionirskoj ulici u vreme događaja ili da je bio svestan da će ti ljudi da budu pobijeni. Ostaje, dakle, optužba za progon na političkoj, rasnoj i verskoj osnovi, kao zločin protiv čovečnosti, koja mora da se razmatra u odnosu na sve relevantne radnje optuženog u njihovom kontekstu i s obzirom na njihov kumulativni efekta. Iz već donetih zaključaka proizlazi da su te radnje, zapravo, samo one koje za sobom povlače individualnu krivičnu odgovornost optuženog za ubistvo, kao zločin protiv čovečnosti i kao kršenje zakona i običaja ratovanja i za nečovečna dela, kao zločin protiv čovečnosti, u odnosu na incident na obali Drine. Pretresno veće se uverilo da su petorica Muslimana ubijeni i da su nad ostalom dvojicom Muslimana počinjena nečovečna dela i to samo zato što su Muslimani te su, stoga, odabrani kao žrtve iz verskih ili političkih razloga. Te su radnje, dakle, bile diskriminacione prirode i u smislu činjenica i u smislu namere. Stoga je utvrđeno da optuženi snosi individualnu krivičnu odgovornost i za krivično delo progona, kao zločina protiv čovečnosti, u odnosu na ubistvo pet muškaraca i za nečovečna dela počinjena nad dvojicom preživelih. Postavlja se, sada, pitanje kumulacije osuda. Dozvoljeno je, naime, da se donese proglas o krivici za krivično delo ubistva, kao kršenja zakona i običaja ratovanja, prema članu 5 Statuta (Statute) Međunarodnog suda, zajedno sa proglasom o krivici za zločin protiv čovečnosti, prema članu 3 Statuta Međunarodnog suda, uprkos činjenici da se obe te osude zasnivaju na istom nizu činjenica. Pravo pitanje u odnosu na kumulaciju osuda, u ovom slučaju, postavlja se u odnosu na tri zločina protiv čovečnosti, za koje optuženi, kako je Pretresno veće utvrdilo, snosi individualnu krivičnu odgovornost. Budući da krivično delo progona sadrži kao elemente i ubistvo kao zločin protiv čovečnosti i nečovečna dela, te budući da je specifičnije od oba ova krivična dela, Sud mora da donese osudu za progon umesto osude za ubistvo i za nečovečna dela. U skladu s tim, optuženi se osuđuje za krivična dela progona kao zločina protiv čovečnosti, iz tačke 3 optužnice, a presuda obuhvata njegovu individualnu krivičnu odgovornost za ubistvo pet muškaraca kao zločin protiv čovečnosti i za nečovečna dela u odnosu na dvojicu preživelih, te, isto tako, za ubistvo kao kršenje zakona i običaja ratovanja, za koje se tereti u odnosu na pet

muškaraca u tački 5 optužnice. Za tačke 1, 4, 6, 7, 10, 11, 12 i 13, optuženi se oslobađa odgovornosti. Kod odmeravanja visine kazne za dve navedene osude, važno je da se naglasi da optuženi treba da se kazni za svoje celokupno kriminalno ponašanje i za svoju ukupnu krivičnu odgovornost, te da mora da se uzme u obzir svaka šteta koju će ili bi mogao da snosi, jer je kumulativna osuda zasnovana na istom kriminalnom ponašanju. On, naime, ne sme da se kazni ni za broj krivičnih dela, za koja snosi krivičnu odgovornost, ni za broj osuda koje su donete u odnosu na njegovo ponašanje. Glavno pitanje koje se postavilo prilikom utvrđivanja visine kazne, bila je tvrdnja optuženog da je u vreme incidenta na obali Drine, bio smanjeno uračunljiv. Na te okolnosti, obe strane izvele su dosta dokaza psihijatrijske prirode, no Pretresno veće se nije uverilo da je ta tvrdnja optuženog dokazana. Pretresno veće je, ipak, kao olakšavajuću okolnost u obzir uzelo opšti duh saradanje koji je na vrlo ispravan način iskazao glavni zastupnik optuženog, oprezno pomažući Pretresnom veću, a ne kompromitujući, pri tom, nimalo svoje obaveze prema optuženom. Takvo dražanje pred Sudom treba da se uvaži u korist optuženog. Lične prilike optuženog, naročito činjenica da je oženjen i da ima dvoje dece, Pretresno veće je, takođe, uzelo u obzir kao olakšavajuće okolnosti. Pretresno veće prihvata da optuženi nije bio nikakav zapovednik, da su njegovi zločini počinjeni na vrlo ograničenom geografskom području, te da nema dokaza da su njegovi postupci poslužili kao podstrek drugim prestupnicima, osim na način koji je utvrđen u odnosu na incident na obali Drine, niti da su ostavili traga na drugim žrtvama takvih zločina, u širem kontekstu ovog sukoba. Pretresno veće uzelo je u obzir i činjenicu da je položaj optuženog bio nizak u hijerarhiji. Iako ne prihvata da je optuženi igrao bilo kakvu značajniju ulogu u širem kontekstu sukoba, Pretresno veće primećuje da nivo optuženog u celokupnoj hijerarhiji, uopšteno gledajući, nije krajnje odlučujući faktor kod izricanja kazne. Činjenica da je optuženi prestupnik nižeg ranga, gledano u svetlu celokupnog sukoba u bivšoj Jugoslaviji, ne može da umani težinu kako krivičnih dela za koje je proglašen krivim, tako i okolnosti pod kojima ih je počinio. Njegovi zločini su posebno teški u smislu zaštićenog dobra koje je on ošteti, a to su: život, te telesni i duševni integritet žrtava, posledice koje žrtve trpe, ubistvo pet muškaraca i teške patnje dvojice preživelih i u smislu razloga iz kojih su ti zločini počinjeni, a razlog je bio ništa drugo do puka etnička mržnja. Za određivanje kazne relevantna je i diskriminacijska namera kojom su izvršeni zločini. Takva namera jedan je od elemenata krivičnog dela progona i, kao takva, relevantna je za težinu tog krivičnog dela. Ona, takođe, može da predstavlja otežavajući faktor za krivično delo ubistva kao kršenja zakona i običaja ratovanja. U našem slučaju, ona jeste otežavajući faktor za to krivično delo. Tokom sukoba u Bosni, etnička pripadnost je, na razne načine, iskorišćavana u svrhu ostvarenja političkog isticanja ili zadržavanja vlasti, zatim kao opravdanje za zlodela i u cilju oslobođenja od moralne odgovornosti za svaki čin, obojen etničkim bojama. Takvo oslobađanje od odgovornosti ne treba da se očekuje od ovog Međunarodnog suda. Pretresno veće smatra da zločini počinjeni na etničkim osnovama zaslužuju posebnu osudu. Pretresno veće kao otežavajuću okolnost, takođe,

uzima činjenicu da je optuženi u potpunosti ignorisao preklinjanja žrtava da im se poštede životi, hladnokrvnost same egzekucije, te, iako, možda, u manjoj meri, činjenicu da je jedna od žrtava optuženom bila dobro poznata. Gospodine Vasiljeviću, molim vas, ustanite. Mitre Vasiljeviću, osuđeni ste na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 20 godina. U izrečenu kaznu uračunava vam se vreme provedeno u pritvoru, to jest dve godine, 10 meseci i četiri dana, kao i vreme koje ćete da provedete u pritvoru dok predsednik Međunarodnog suda ne donese odluku o tome u kojoj državi ćete da služite kaznu. Do donošenja te odluke, ostajete u pritvoru. Rasprava je završena.

Fond za humanitarno pravo

